

Bilimsel Düşünce ve Tıp Etiği

Dr. Şerife Tekin

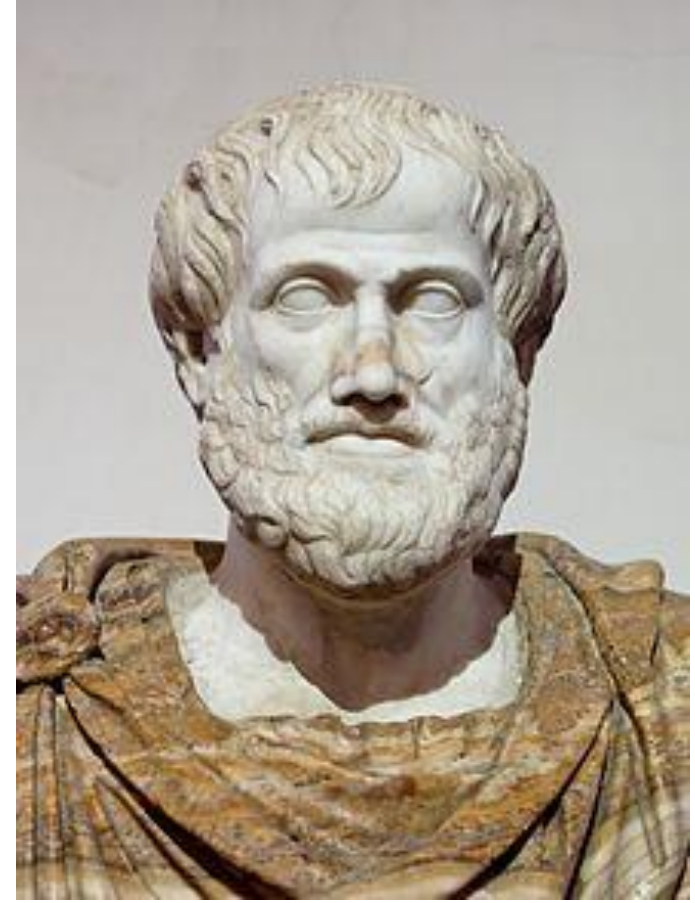
Texas Üniversitesi, San Antonio

Plan

1. “Bilim ve Etik birbirinden bağımsız düşünsel ve pratik alanlardır” algısı
2. Bu algı neden yanlış?
3. Tıp tarihinden bir örnek: Nazi tıp deneyleri ve Tıp Etiği

Etik

- Ethikos
- Ethos: gelenek, alışkanlık, karakter
- Eski Yunanda (felsefe ve bilimin ilk doğduğu uygarlıklarda) **gündelik hayatı ve alışkanlıkları** düzenleme amacıyla.
- Doğru ve yanlış kavramlarını anlamaya ve bu bağlamda önermeler geliştirmeye yoğunlaşmıştır.

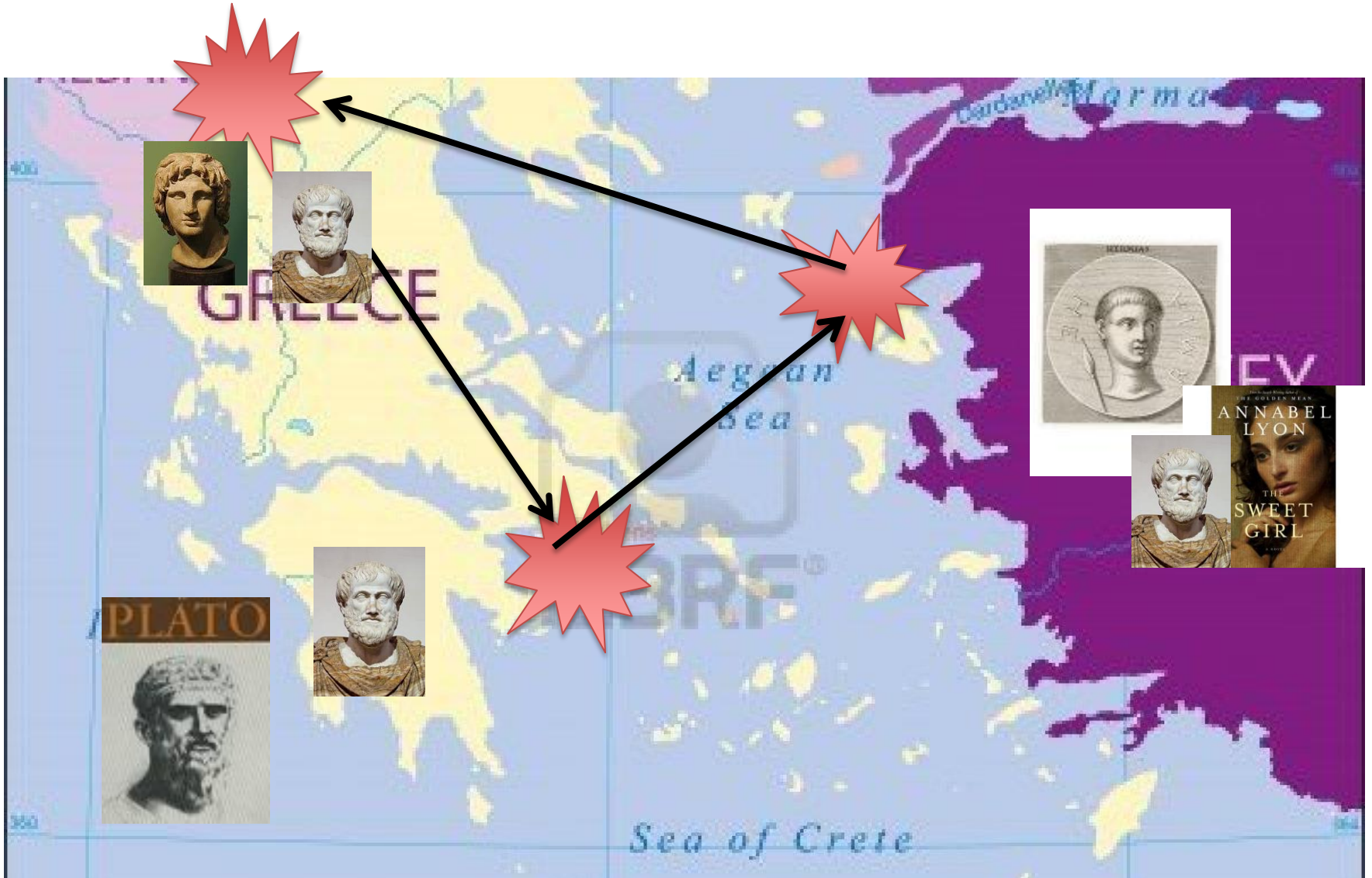

- Teorik etik
- Pratik etik

Bilim

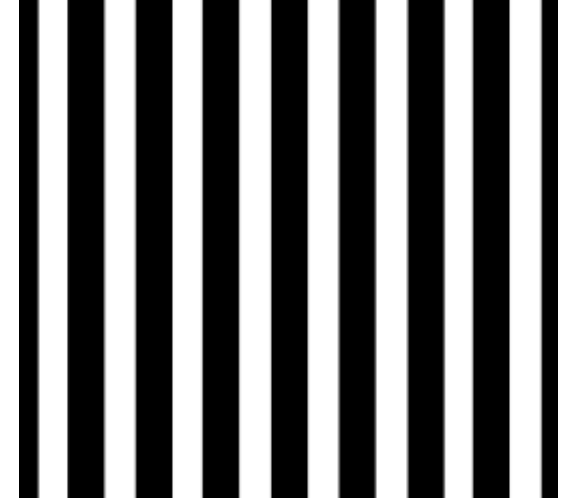
- Scientia: knowledge (bilgi)
- Miletli Tales : İlk bilim insanı
- Doğayı ve dünyada olanları fizikselliğe dayandırarak açıklamıştır (doğaüstü kavramlar yerine)
- Eleştirel düşünce, sistemli düşünce, tez, deney, gözlem...

Aristo: Bilim ve Etik

“Bilim ve etik birbirinden bağımsız düşünsel ve pratik alanlardır” algısı

- Bilim nesneldir.
- Etik özneldir.
- Bilim, insanların duygularından ve düşüncelerinden bağımsızdır.
- Etik insanların duygularına ve düşüncelerinden çıkar.
- Bilim toplum yargılarından bağımsızdır.
- Etik toplum yargılarıyla şekillenir.

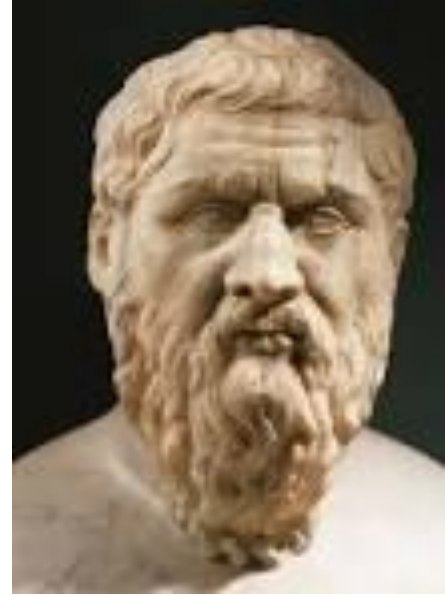

Öjenik

- "eugenics" (Greek)
- "eu": well & "genos": offspring = “well-born”
- Öjenik insan nüfusunun genetik kalitesini artırmak amaçlı inanç ve eylemler bütünüdür.

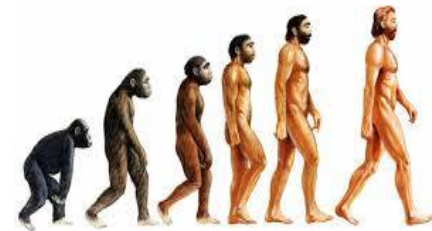
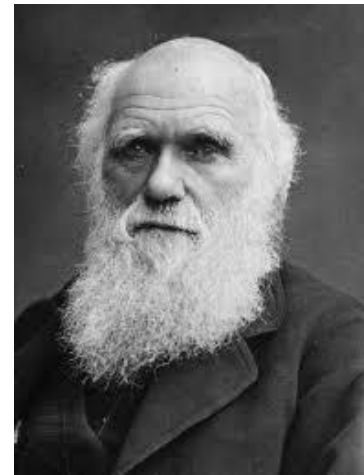
Öjenik

- Plato
- Üreme devlet tarafından control edilmelidir.
- Filozof krallar
- Soylular soylularla alt sınıf da alt sınıfla eşleşmelidir. İnsan ırkı bu şekilde gelişir.
- Antik Roma, Atina, Sparta: Toplu katliamlar
- Sparta'da yaşlılar yeni doğan bebekleri evirip yasayıp yasamayacaklarına karar verirlerdi.

Öjenik Bilimi

- Sir Francis Galton
- *Hereditary Genius* (1869)
- İstatistik bilimi
- *Inquiries into Human Faculty and its Development* (1883)
- "the science of improving stock—not only by judicious mating, but whatever tends to give the more suitable races or strains of blood a better chance of prevailing over the less suitable than they otherwise would have had." (Galton, 1883, p.17)

Dünyada öjenik

- 20 yüzyıl başlarında bir dünya hareketine dönüştü
- Hangi ülkelerde başladı?
- Batı Kanada, ABD, sonra Almanya
- “Devlet Destekli Irk Temizliği”
(disabled, Jews, GLBTQ+, vb.)

Pozitif ve Negatif öjenik

- Bazı tür insanların üremesine izin verip bazılarının üremesine engel olmak politikası.
- **Positif** öjenik: Arzu edilen özelliklerin artışını teşvik
- *Zeki* insanlar daha çok çocuk yapsın (sarı saçlı, mavi gözlü)
: Az vergi, çocuk parası gibi teşvikler)
- **Negatif** öjenik : Arzu edilmeyen özelliklerin azaltılmasına teşvik. (Üremelerine engel olma)

Kısırlaştırma, hapis, katliam, göçmenliği durdurma ötonazi)

Amerika Birleşik Devletleri(1905-)

- Yerli Amerikalılar
- Akıl hastaları
- Özürlüler
- Doğu Asya göçmenleri
- Siyah Amerikalılar
- Latin Amerikalılar

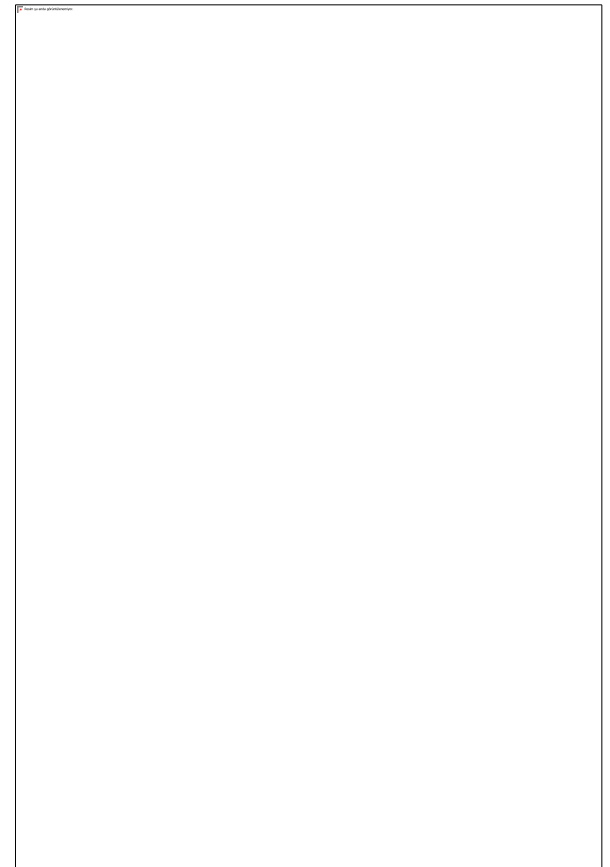
Spice Collection, University of Tennessee. Photo: noncommercial, educational use only.

Almanya (1934-1945)

- Kısırlaştırma
- Soykırım

Almanya

Wir stehen nicht allein

"We do not stand alone"

Almanya

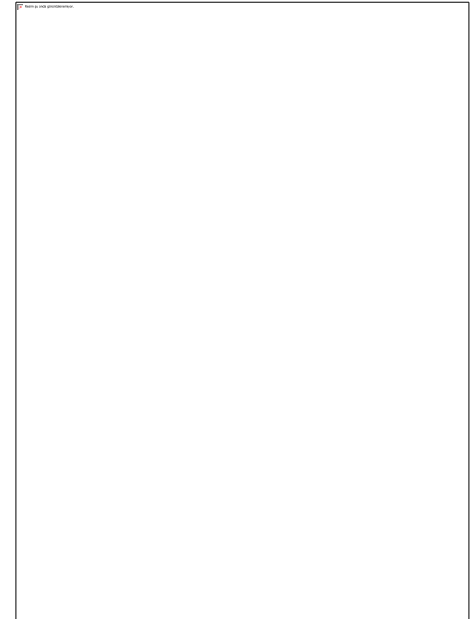
- Akıl hastalığı
- Şizofreni
- Manik Depresif Bozukluk
- Epilepsi
- Korea
- Körlük
- Sağırlık
- Alkolizm

Almanya

- Yahudiler
- GLBTQ+
- Polonyalılar
- Slavlar
- SSCB vatandaşları
- Komünistler
- Tıbbi deneyler

Tıp deneyleri

- Josef Mengele
- “Onkel”
- Auschwitz.
- Gelen tutsaklar önce deney sonra gaz odalarına
- Belgeler yok edildi

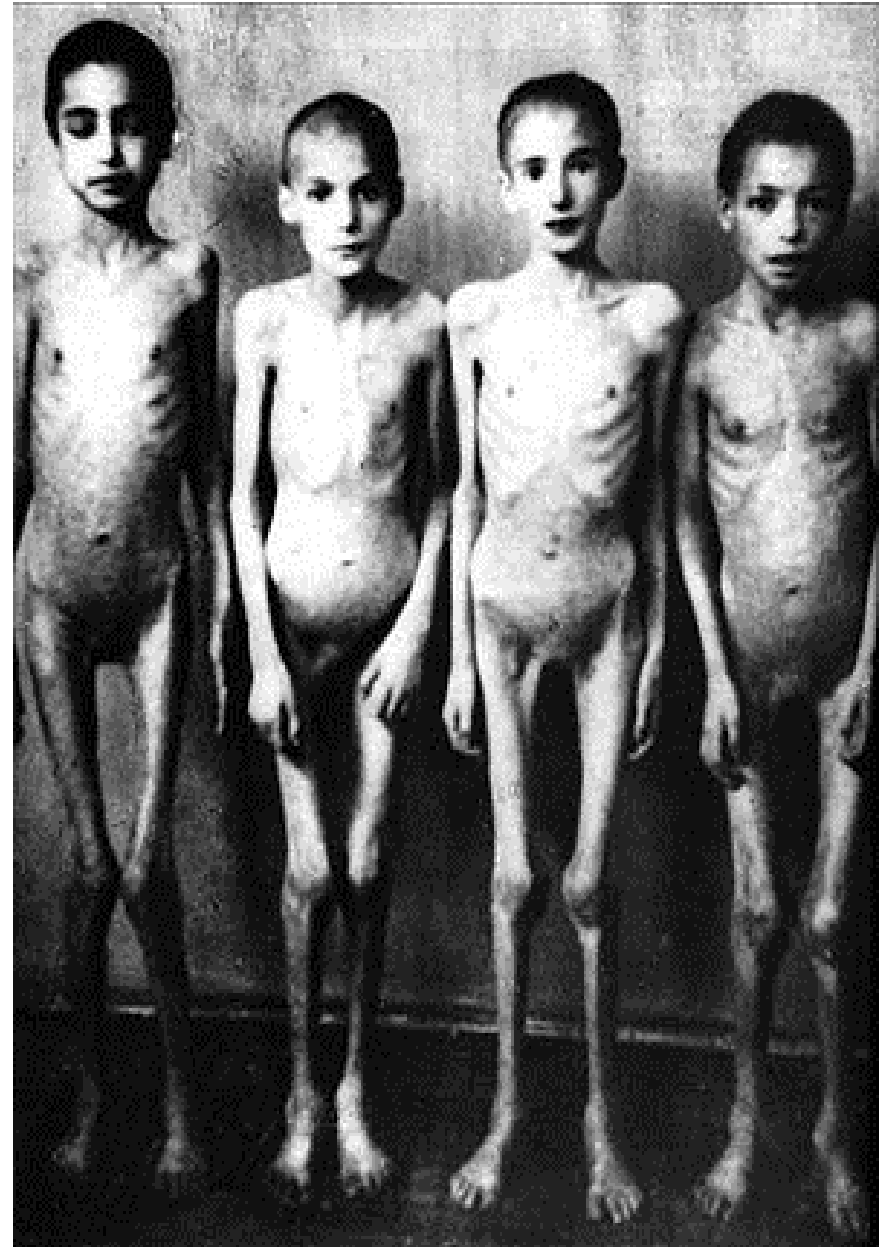
3000 ikiz kardeş

“He was capable of being so kind to the children, to have them become fond of him, to bring them sugar, to think of small details in their daily lives, and to do things we would genuinely admire ... And then, next to that, ... the crematoria smoke, and these children, tomorrow or in a half-hour, he is going to send them there. Well, that is where the anomaly lay.”

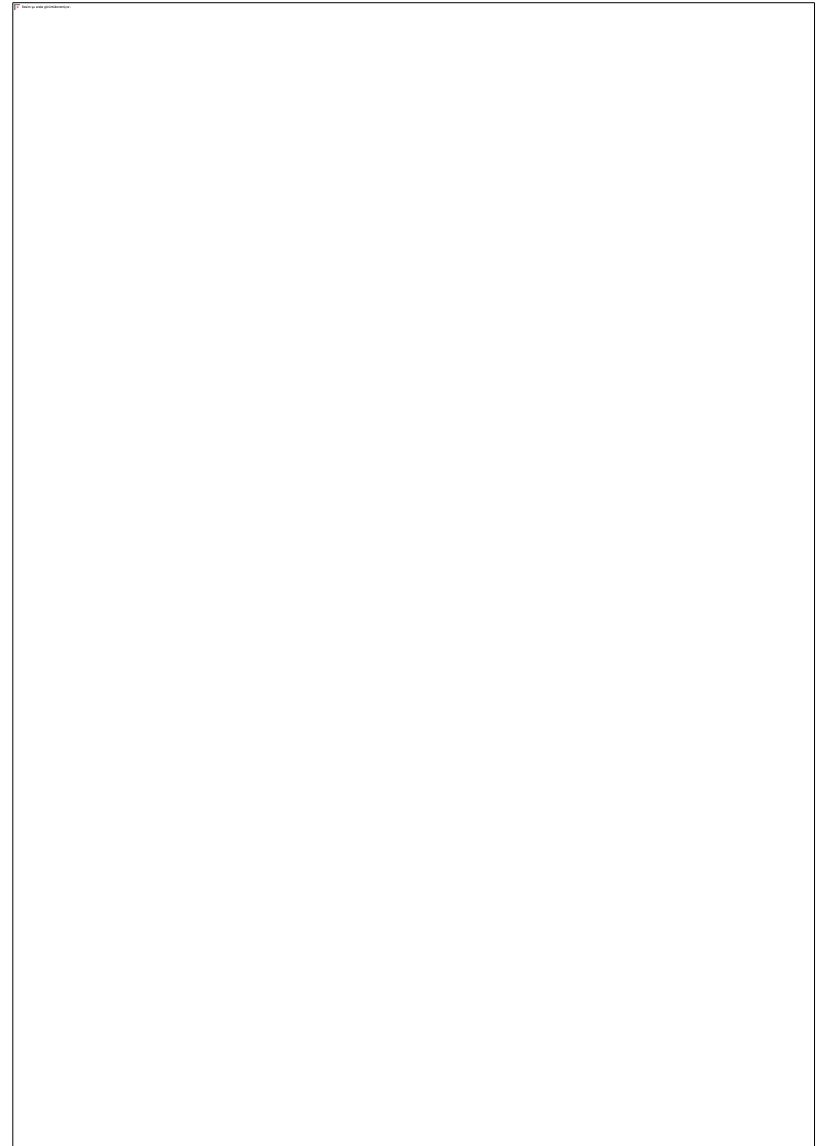
“I remember one set of twins in particular: Guido and Ina, aged about four. One day, Mengele took them away. When they returned, they were in a terrible state: they had been sewn together, back to back, like Siamese twins. Their wounds were infected and oozing pus. They screamed day and night. Then their parents – I remember the mother's name was Stella – managed to get some morphine and they killed the children in order to end their suffering.”

Gangren

- “Bilim”
- Gerek olmayan ameliyatlara (kollarını bacaklarını kesme)
- İkizlerden birine tifo enfeksiyonu verip ne olacağına bakma (kontrol grubu)
- İkisini de öldürüp anatomilerini inceleme
- Gözlerine mavi boya şırıngalama
- Hamile kadınlar

tuberkloz

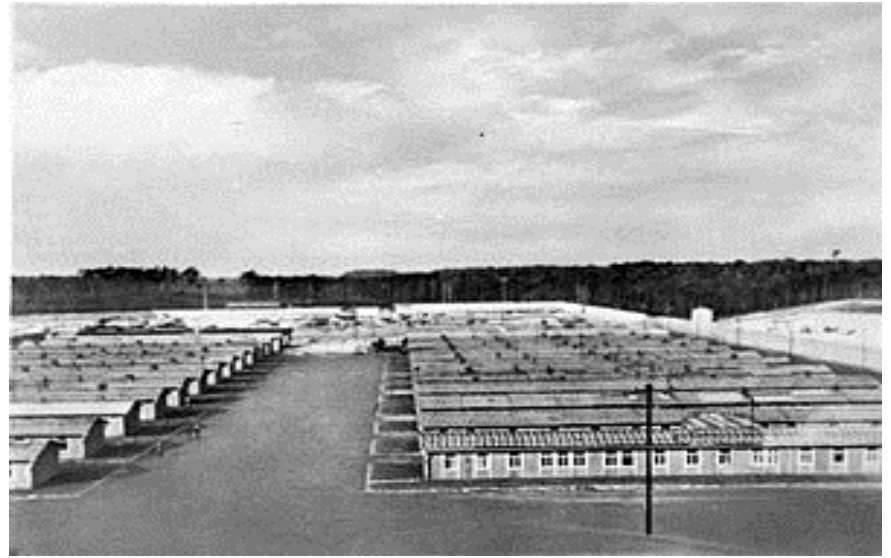

Kemik nakli deneyleri

Kafa travmasi deneyleri

In which "a young boy of eleven or twelve [was] strapped to a chair so he could not move. Above him was a mechanized hammer that every few seconds came down upon his head." The boy was driven insane from the torture.”

Public domain, from the collection of the National Archives and Records Administration

Donma deneyleri

Nazi Tıp deneyleri

“jumped the experimental queue”

“deneysel sırayı atladı”

Nuremberg Davaları

1945- 1946

Nuremberg Doktor Davalari

August 20, 1947

The Nuremberg Code

- **Voluntary informed consent**
- **Likelihood of some good resulting**
- **Based on prior research (animal models)**
- **Avoidance of physical or psychological injury or harm**
- **Benefits should outweigh risks**
- **Proper experience of researcher**
- **Right to withdraw consent**
- **Research must stop if harm is resulting**

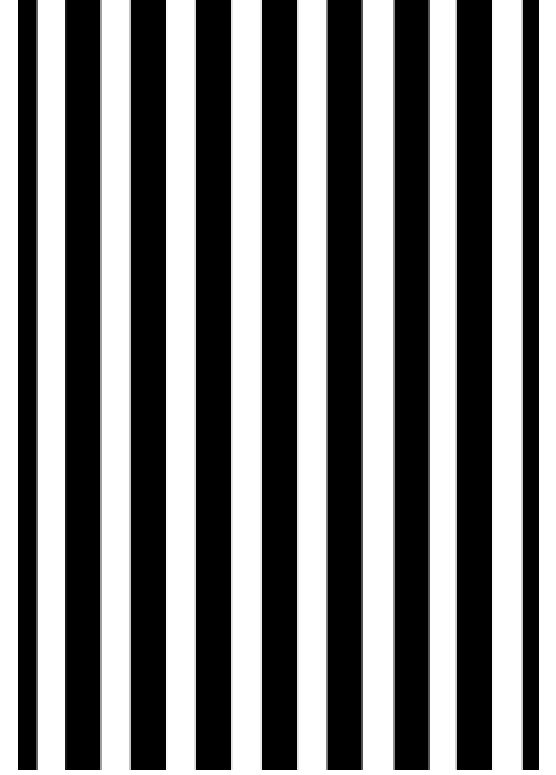
(no specific mention of children, unconscious people, or others who may not be competent to give consent)

Photo by J. J. Smith, 1997, 1998

“Bilim ve etik birbirinden bağımsız düşünsel ve pratik alanlardır” algısı

- Bilim nesneldir. Etik öznelidir.
- Bilim, insanların duygularından ve düşüncelerinden bağımsızdır.
- Etik insanların duygularına ve düşüncelerinden çıkar.
- Bilim toplum yargılarından bağımsızdır.
- Etik toplum yargılarıyla şekillenir.
- Bilim olgularla, etik yargılarla uğraşır.

- Bilim değer yargılarından bağımsız değildir.
- Bilimin yapıtaşı olan eleştirel düşünce ve nesnelliği bu bağlamda yeniden tanımlamak gereklidir.
- Bilim etiği-- Tıp etiği
- Tıpta bilimsel düşünce aynı zamanda ahlaki olmalıdır.

Tesekkürler